

Mandens Hjælp. Det store Mesterværk, den gode Stat, skal Manden skabe, naar han for Alvor tager Kvinden til sin Medhjælp."

Ja, dette, „det vidunderlige“, venter Selma Lagerlöf af Fremtidskvindens Arbejde! Mange Kvinder og enkelte Mænd venter det med hende, men alle ved de som hun, at Arbejdet ikke kan gaa hurtigt, men at det maa beredes i Stilhed, røgtes i Kærlighed, og dog — helst bogyndes den Dag i Dag.

„Men vi er jo begyndt for længe siden!“ vil vel Raabet lyde. Har ikke mangfoldige Bestræbelser inden for Skolen — Folkeskolen som den højere — netop taget Sigte paa at dygtiggøre Kvinden til sine offentlige Hverv? Er det ikke sket gennem Fællesskolens Arbejde, gennem Adgangen til de med den mandlige Ungdoms ganske ens ordnede Eksaminer, har Skolen ikke mange Steder knæsat Spejderbevægelsen, Sportslivet for Piger og Drengene? Med Stolthed vil Skolen maaske henvise til, at den i mer end en Menneskealder „maalbevidst“ har arbejdet paa at ruste Kvinden til paa værdig Vis at kunne stille sig ved Mandens Side som hans jævnbyrdige Kampfælle i Statens og Samfundets Tjeneste. Og paa en Maade har Skolen Ret. Den har udført et Arbejde, som var nødvendigt; den har bygget en Bro mellem det stærke og det svage Køn, som maatte befærdes, for at man kunde naa til hinanden. Og Stat og Samfund har mer eller mindre godvilligt anerkendt Bestræbelserne og ydet Lønnen i Skikkelse af Adgang til Stillinger og Erhverv og ikke mindst i Hensyntagen til de alvorlige Kvinders Ord, der talte deres egen og Samfundets Sag.

Men nu rejser sig det store Spørgsmaal: „Har ikke det sidste Halvhundredaars Arbejde, som det har formet sig for Kvindesagen i Skolen som i Livet, kun været det fornødne Gennemgangsled? Er nu ikke Tiden inde til at ændre Kursen, kræver ikke de vundne Sejre og den Fredstid, der skulde følge efter den afsluttede Kamptid, et andet Arbejde? Bør ikke Kravene stilles anderledes af den sejrende end af den kæmpende Kvinde?“ Ja, jeg for min Del er ikke noget Øjeblik i Tvivl om, at Svaret maa blive et ubetinget „Jo“.

Kvindesagens Saga maa nu være afsluttet, i d. m. for dens første Del; nu gælder det Menneskenes Sag, nu gælder det at forstå, hvorledes Mand og Kvinde bedst imellem sig skal fordele det fælles Arbejde for Slægternes Lykke, og hvorledes — i denne Forbindelse — Skolen skal give de unge de ypperste Vaaben i Hænde og lære dem at bruge disse paa bedste Vis.

At dette grundlæggende Arbejde til Udgangspunkt maa tage

Barneaarene, Barneopdragelsen og Barneundervisningen, er vel indlysende, med andre Ord, det er ikke alene Ungdomsskolen, men det er Barneskolen, hvis Syn paa Opgaven i sin ny Skikkelse Opmærksomheden først og fremmest maa være rettet mod, og særlig er det Pigeskolen, der træder i Forgrunden. Denne Paastand forbavser vistnok i første Øjeblik. „Mon virkelig?“ spørges af mange. „Nej, Pigeskolen betegner et overlevet Stadium, om en Menneskealder vil den være en antediluviansk Fremtoning, kun kendt som Kuriositet i Romaner og Memoirer,“ svares der af andre, som med overlegen Sikkerhed udtaler, at kun den yderste Forstokkethed vil nu nægte Fællesskolens ubetingede Fortrin, ja dens Nødvendighed for fra tidligst Alder at „ryste Drengene og Piger saaledes sammen“ igennem Kammeratlivet, at et naturligt, forstående og interesseret Samarbejde kan tages op i de voksne Aar, hvor de vil mødes overalt som Kollegaer eller Konkurrenter, paa Hospitalet som i Banken, i Ministeriet som i Privatkontoret, i Fabrikken som paa Sportspladsen. „Ja,“ siger med et Suk mangan stilfærdig Far og Mor, „er det den Lod, der venter vore smaa Piger i Livet, saa maa vi vel se saa snart som muligt at faa dem opdraget som Drengene! Godt, at vi har en Fællesskole her i Nærheden!“ Og maaske saa den lille Lise og Grete allerede indmeldes i denne Skole, mens de endnu ligger i Vuggen. — Mon man i modsat Retning hører et lignende Hjertesuk fra Drengenes Forældre? Mon disse fra tidligst Tid spejder efter en Fællesskole, hvor Pigerne er i Overtal, men hvor dog Emil og Peter kan optages for fra deres yngste Aar at paavirkes af det „kvindelige“ og de vordende Kvinder, som de i Livet skal dele Arbejdskaar med?

Vistnok ingen vil driste sig til at paastaa, at en saadan Tankegang er blot nogenlunde almindelig. Selv ikke den ivrigste Talsmand for Fællesskolen vil her til Lands nægte, at den praktisk talt ikke er andet end en Drengeskole, der optager Pigebørn, eller at der ydes disse mere end en vis Hensyntagen gennem nogle sparsomt tilmaalte Haandarbejdstimer, nogle delvise Læmpelser i Gymnastik, eller undertiden gennem en tvungen toaarig Forbliven i en eller anden Klasse i Overgangsarene. Ja, selv den Skolestyrer, der med Stolthed viser hen til, at Drengene i hans Skole lærer at sy og strikke, og at de ogsaa skal deltage i Køkkenundervisningen, naar en saadan indføres for Pigebørnene, eller den, der i al Oprigtighed fremhæver den heldbringende Indflydelse, Pigebørnene udøver over for Drengene, vil og kan aldrig vedkende sig den Opfattelse, at det vilde være en

Lykke, om Drengene kom til at „ligne Pigerne“. — Et saadant Ønske har jeg da aldrig hørt udtale, og det rummer tilvisse heller ingen Lykke. Lad os aldrig se bort fra, at enhver normal Dreng og Pige er skabt med sit særlige, typiske Præg, med særlige Tilbøjeligheder, særlige Anlæg, særlige Evner, imellem hvilke al Sammenligning og Vurdering i et „bedre og bedste“ er en Uretfærdighed og beror paa et skævt Syn.

Vil man ved Kvindens politiske og sociale Ligestilling kun opnaa at udjævne den Uretfærdighed, der har bestaaet i, at man hidtil har udelukket den største Del af Menneskeslægten fra direkte Indflydelse paa Samfundets Ve og Vel, da kan man vel paa Forhaand spaa, at Fremtidsudviklingen vil gaa en krank Skæbne i Møde. Hvis man ved at give Kvinden almindelig Stemmeret kun vil vinde at fordoble Tallet paa Vælgerbefolkningen, vil vel ingen paastaa, at en betryggende Lykke herigennem vil kunne naas.

Nej, hvis man i al Almindelighed ikke venter andet og mere af Kvindens retslige Emancipation end en Fordobling af Talmajestæten, eller hvis man lader sig nøje med Tilfredsstillelsen ved, at nu er Fortidens spærrende Skranker for de store, de geniale Kvindepersonligheders aktive Deltagelse i det offentlige Liv ryddet til Side, tør man sikkert ikke daare sig med, at Vindingen ved den ny Ordning vil komme til at staa i nogenlunde rimeligt Forhold til Tabene, der saa let kan paapeges. Men jeg frygter, at den for Tiden hævdvundne Opfattelse af Fordringerne til de Kvinder, der vil deltage i Kappelstriden med Mændene i det offentlige Liv, fremdeles vil være den, at de i eet og alt, i Kundskaber og Uddannelse, i Levesæt og Fornødenheder, skal blive Manden saa lig som muligt. Denne Opfattelse er saa fastgroet hos den store Almenhed, at der vist vil hengaa lang Tid, før det bliver klart, at det er noget helt andet, der maa vindes, end at Kvindens retslige Ligestilling med Manden bør være ensbetydende med, at hun skal tvinges ind i hans Maade at arbejde, tænke og handle paa. Det kan ikke noksom ønskes, at Tilegnelsen af et modsat Synspunkt ikke skal betales med for dyre købte Erfaringer, for bitre Skuffelser, at det ikke for sent maa gaa op for Kvinden selv som for Samfundet i Almindelighed, at Opgaven maa være en hel anden. Det, der skal vindes, er netop, at begge Kønnenes typiske Ejendommeligheder kommer til deres Ret, og dette vil i mine Tanker blive Tilfældet, naar begges Uddannelse er lige i Retning af Lødighed, Grundighed og Ærbødighed for Kundskab, saa at den tidligere maskuline

Overlegenhed umærkelig vil forsvinde i et Samarbejde, hvor Kvinden med berettiget Selvfølelse kan hævde, at hun ikke er ringere aandelig udrustet end sin mandlige Kollega. Hvor vidt rækkende Kvindens Indflydelse paa Manden har været ogsaa i hans offentlige Virksomhed, kan vel aldrig dokumenteres med matematisk Sikkerhed, fordi denne hidtil altid er øvet i det stille, i Livet inden Døre, og fordi en Paa-virkning af aandelig Art jo ikke kan maales og vejes. Men at den ikke har været ringe, at Kvinden har haft Magt, selv om hun ikke for at bruge Hostrups Ord har haft anden end den, „hun har sneget sig til“, vil sikkert ingen benægte. Enhver, der er kommet til Skelsaar og Alder, har maattet erfare denne Sandhed gennem Selvoplevelse, og tyr vi til Historiens Vidnesbyrd, har vi atter og atter de skønneste Udtalelser om, hvad de største Mænd skylder, først og fremmest deres Mødre, men ogsaa en Hustru, en Søster, en kvindelig Slægtning. Havde man Evne til at skue ind i Hjerternes Dyb og Sindets Rørelser, vilde det sikkert i utallige Tilfælde blive klart, at uden Kvindens stille Indflydelse, uden hendes umiddelbare Forstaaelse, selv paa Omraader, hvor hun stod ganske uden kundskabsmæssige Forudsætninger, uden hendes Evne til at trøste og opmuntre, til at styrke den kæmpende og inspirere ham til Udholdenhed og urokkelig Tro paa sin Sag, vilde Mændenes største Sejre i Handlingens, i Tænkningens, i Kunstens Verden ikke være maact, de største Velgerninger i Menneskeslægten ikke være udført.

Aartusenders Vidnesbyrd bekræfter den Sandhed, at Kvinden trods al ydre Underkuelse har været „mægtig og stor“, — hun bør da ikke i sin Frigørelse blive „mindre“. Men det vil hun efterhaanden blive, hvis hun under sin Opdragelse og Uddannelse skal tvinges ind paa Baner, der ikke er hende naturlige at betrede, hvis hun skal „træneres“ under Arbejdet, hendes inderste Jeg ikke har begæret.

Derfor gælder det, — naturligvis først og fremmest for Hjemmene og Forældrene, men dernæst ogsaa for Skolerne, for Styrerne og Lærerne, — at søge at komme til Klarhed over den Art af Dannelse, der skal ydes den kvindelige Ungdom, hvis Ret og Pligt det for Fremtiden vil blive at virke ikke alene i Hjemmet, men ogsaa i det store Samfund uden for dette.

Hvorledes Opgaven bedst skal løses i Hjemmene, skal jeg ikke forsøge at paavise, — meget af det Præg, der i de sidste Decennier har karakteriseret det opvoksende Pigebarns Liv, vil og maa sikkert ændres, — men dette Spørgsmaal ligger uden for den Opgave, jeg